

17.10.

5-А (1 група)

укр.мова

Добровольська В.Е.

Фразеологізми в літературних творах

Мета: дати учням уявлення про фразеологізм, його лексичне значення; виробляти навички доречного вживання фразеологізмів в усному та писемному мовленні; ознайомити школярів із фразеологічним словником української мови, збагачувати словниковий запас учнів; розвивати культуру мовлення, спостережливість

Хід уроку

■ I. Мотивація навчальної діяльності. Оголошення теми й мети уроку

Лексикологія вивчає лексику, а фразеологія? (дати відповідь)

■ II. Актуалізація опорних знань

Фразеологія – це
розділ мовознавчої науки, що вивчає
фразеологізми

Фразеологізми – це
стійкі сполучення слів, що складаються з
двох або більше компонентів і
характеризуються відтворюваністю,
цілісністю значення, стійкістю лексичного
складу та будови

1. Перевірка домашнього завдання.

2. Питання до учнів.

— Говорять, коли людина пише некаліграфічно- як курка лапою. Поясніть даний вислів.

III. Сприйняття й засвоєння навчального матеріалу

1. Робота з підручником.

1) Опрацювання теоретичного матеріалу с.64

3 Що треба зробити, щоб засвоїти якнайбільше фразеологізмів?

Відповідно до запитань сформулюйте особисті цілі.

Фразеологізми використовують, щоб мовлення стало **яскравішим, образнішим**. Уміле використання фразеологізмів засвідчує добре знання мови, історії. Мовлення, у якому трапляються фразеологізми, більш емоційне та виразне. Фразеологізми роблять спілкування цікавішим.

154 Замініть виділені слова фразеологізмами. Запишіть речення. Чи змінилися їхні зміст, емоційне забарвлення?

1. Школа від мого будинку *близько*. 2. Ці події відбувалися *давно*. 3. Бабуся прокидається *рано*.

Довідка: за царя Панька, рукою подати, ні світ ні зоря.

? 155 Знайдіть у тексті фразеологізми. Випишіть фразеологізми, які можна об'єднати одним словом. Поміркуйте, чому автор вкладає в уста одинадцятирічного хлопчика так багато фразеологічних синонімів. Яким постає хлопчик із тексту? Поясніть значення слова «одчайдух». У разі потреби зверніться до тлумачного словника.

Дід зауважив, що я одчайдух і весь удався в нього...

Після цього ми з дідом перезирнулися, усміхнулися, мати посварила на мене бровами і кулаком, а бабуся вирішила повести свого безклепкого внука до церкви. Там я мав і покаятися, і набратися розуму, якого все чомусь не вистачало мені. Та я не дуже цим журився, бо не раз чув, що такого добра бракувало не тільки мені, але й дорослим. І в них теж чогось вискакували клепки, розсихалися обручі, губилися ключі від розуму, не варив баняк, у голові літали джмелі, замість мізків росла капуста, не родило в черепку, не було лою під чуприною, розум якось втулявся аж у п'ятки й на в'язах стирчала макітра... (М. Стельмах).

156 Виберіть із довідки фразеологізми, що відповідають поданому тлумаченню. Складіть речення з двома фразеологізмами.

1. Дуже точно. 2. Невідомо, здійсниться щось чи ні. 3. Ледарювати, нічим не займатися, нічого не робити.

4. Відвертати чиюсь увагу розмовами; заморочувати.
 5. Виконувати примітивну, брудну роботу. 6. Бути постійно заклопотаним; мати багато роботи, турбот. 7. Поводитися необережно, здійснювати що-небудь небезпечно.

Довідка: вилами по воді писано; крутитися як білка в колесі; баки забивати; як в аптеці; байдики бити; бикам (волам) хвости крутити; гратися (грати, бавитися) з вогнем.

157 Прочитайте речення. Знайдіть у них фразеологізми, поясніть їхнє значення. Для чого використовує фразеологізми письменник?

1. Серед майстрового люду найбільшої слави зажив мій дід Дем'ян. 2. Жив дядько Микола хоч і бідно, зате весело: він ніколи не впадав у журбу. 3. Та коли серце вже зупинялося од переляку, приходила полегкість: десь зовсім недалеко глупу ніч прокльовували голоси півнів. 4. У мене одразу похололо всередині й напорошились вуха. 5. Я вже хотів було податися назад, та в цей час мати побачила мене (М. Стельмах).

158 Складіть текст «Щастя на боці тих, хто вміє радіти» (Арістотель), використовуючи якомога більше фразеологізмів. У разі потреби зверніться до довідки.

Довідка: бути на сьомому небі, не чути землі під ногами, душа святкує, серце радіє.

 Чим збагатив мене урок? Чи досягнуто поставлених цілей? Що було найцікавішим і найкориснішим? Яким учнем/ученицею я сьогодні був/була на уроці?

- **159**
- I** Розкрийте у формі оповідання значення фразеологізму «місце під сонцем».
  - II** Випишіть із текстів художньої літератури шість фразеологізмів.
  - III** Складіть текст «Моя мрія», використовуючи якомога більше фразеологізмів.

2) Виконання вправ і завдань

- Вправа 154 с.64. (Замінити виділені слова фразеологізмами).

- Вправа 155 с. 64 (усно, прочитати, знайти фразеологізм у творі)

Відпочинь!

https://www.youtube.com/watch?v=0a7dfpihN6s&list=RDLViXK1ltGfooE&ab_channel=CreativeTeacher

- Вправа 156 с.64-65 (Вибрати із довідки фразеологізми)

Доповни фразеологічні звороти

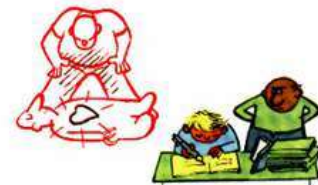
Мов води в...

Вийти ... з води

Тягти за ...

Стояти над ...

Їхати ...

IV.

Закріплення знань, умінь і навичок

V. Підсумок уроку

VI. Домашнє завдання

Знайти фразеологізми – синоніми, записати

Золоті руки

Як оселедців у бочці

І за холодну воду не
братися

Знімати стружку

Ні пари з уст

Накласти головою

Точити лясн

Правити теревені

Намилити шию

Тримати язик за зубами

Полягти кістками

Майстер на всі руки

Сидіти склавши руки

Яблуку ніде впасти

